

LECTIO XXV: ΠΩΣ ΕΝΑ ΣΥΚΟ ΣΤΑΘΗΚΕ ΑΦΟΡΜΗ ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΤΑΣΤΡΑΦΕΙ Η ΚΑΡΧΗΔΟΝΑ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Cato attulit quodam die in curiam ficum praecocem ex Carthagine ostendensque patribus «Interrogo vos» inquit «quando hanc ficum decerptam esse putetis ex arbore». Cum omnes recentem esse dixissent, «Atqui ante tertium diem» inquit «scitote decerptam esse Carthagine. Tam prope a muris habemus hostem! Itaque cavete periculum, tutamini patriam. Oribus urbis nolite confidere. Fiduciam, quae nimia vobis est, deponite. Neminem credideritis patriae consulturum esse, nisi vos ipsi patriae consulueritis. Mementote rem publicam in extremo discrimine quondam fuisse!» Statimque sumptum est Punicum bellum tertium, quo Carthago deleta est.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Κάποια μέρα ο Κάτωνας έφερε στο βουλευτήριο (ή: στη Σύγκλητο) ένα πρώιμο σύκο από την Καρχηδόνα και ενώ το έδειχνε (ή: δείχνοντάς το) στους Συγκλητικούς «Σας ρωτώ», είπε «πότε νομίζετε πως αυτό το σύκο κόπηκε από το δέντρο». Όταν όλοι απάντησαν πως ήταν φρέσκο, «Κι όμως πριν από τρεις μέρες» είπε «μάθετε πως κόπηκε στην Καρχηδόνα. Τόσο κοντά στα τείχη έχουμε τον εχθρό! Φυλαχτείτε λοιπόν από τον κίνδυνο, προστατέψτε την πατρίδα. Μην έχετε εμπιστοσύνη στις δυνάμεις της πόλης. Να αποβάλετε την αυτοπεποίθηση που είναι υπερβολική σε σας. Μην πιστέψετε πως θα ενδιαφερθεί κανείς για την πατρίδα, αν εσείς οι ίδιοι δεν φροντίσετε για την πατρίδα. Θυμηθείτε ότι κάποτε η πολιτεία βρέθηκε στον έσχατο κίνδυνο!». Κι αμέσως άρχισε ο τρίτος Καρχηδονιακός πόλεμος, στη διάρκεια του οποίου καταστράφηκε η Καρχηδόνα.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

1. **affero**: Β' ενικό προστακτικής ενεστώτα → **affer**
2. **ficus**: ουσιαστικό Β' κλίσης, θηλυκό· διαθέτει και τύπους από την τέταρτη κλίση με κατάληξη -us, u.

ficus	fici - ficus
fici - ficus	ficorum - ficuum
fico	ficis
ficum	ficos - ficus
fice - ficus	fici - ficus
fico - ficu	ficis - ficubus

3. **scitote**: λειτουργεί ως προστακτική ενεστώτα (Β' ενικό) scito, (Β' πληθυντικό) scitote.
4. **prope**: στο κείμενο αυτό είναι επίρρημα και όχι πρόθεση + αιτιατική (Παραθετικά: propius, proxime).

5. **exterus, -a, -um**: Παραθετικά επιθέτου: exterior, -ior, -ius, extremus, -a, -um/
extimus, -a, -um.
6. **neminem**: αόριστη ουσιαστική αντωνυμία → nemo, nullius, nemini, neminem, -,
nullo. Ο πληθυντικός αναπληρώνεται από την αντωνυμία nullus, -a, -um.
7. Τα ρήματα **inquam** και **memini** είναι ελλειπτικά (γραμματική Τζαρτζάνου σελ.91,92).
Συγκεκριμένα, το **memini** σχηματίζει προστακτική μέλλοντα με σημασία
ενεστώτα: **memento, mementote**
8. **quando**: ερωτηματικό χρονικό επίρρημα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Cato: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **Cato -onis** = Κάτωνας
→ ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό

attulit: γ' ενικό, οριστική ενεργητικού παρακειμένου, του ανώμαλου ρήματος **affero, attuli, allatum, afferre** = φέρνω (κάπου) → β' ενικό προστακτικής ενεστώτα: **affer**

quodam: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, της αόριστης επιθετικής αντωνυμίας **quidam, quaedam, quoddam** = κάποιος, -α, -ο

die: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, ε' κλίση, του ουσιαστικού **dies -ei** = μέρα

in: πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = σε

curiam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **curia -ae** = βουλευτήριο, κτήριο της Συγκλήτου

ficum: αιτιατική ενικού, θηλυκό, β' ή δ' κλίση, του ουσιαστικού **ficus -i** ή **ficus -us** = σύκο → κλίνεται σύμφωνα με τη β' κλίση και επιπλέον δανείζεται από την δ' κλίση όσους τύπους λήγουν σε **-us** και **-u**

praecocem: αιτιατική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του μονοκατάληκτου επιθέτου **praecox, praecox, praecox (-ocis)**

ex: πρόθεση που συντάσσεται με αφαιρετική = από

Carthagine: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **Carthago -inis** = Καρχηδόνα → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό

ostendens: ονομαστική ενικού, αρσενικό, μετοχή ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος **ostendo, ostendi, ostentum** ή **ostensum, ostendēre 3** = δείχνω

-que: συμπλεκτικός σύνδεσμος = και → χρησιμοποιείται ως εγκλιτική λέξη

patribus: δοτική πληθυντικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **pater -tris** = πατέρας (στον ενικό), Συγκλητικοί (στον πληθυντικό) (ετερόσημο) → γενική πληθυντικού: **patrum**

interrogo: α' ενικό, οριστική ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος **interrogo, interrogavi, interrogatum, interrogāre 1** = ρωτώ

vos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, β' πρόσωπο, της προσωπικής αντωνυμίας = εσάς

inquit: γ' ενικό, οριστική ενεργητικού παρακειμένου, του ελλειπτικού ρήματος **inquam** = λέω

quando: ερωτηματικό χρονικό επίρρημα = πότε

hanc: αιτιατική ενικού, θηλυκό, της δεικτικής αντωνυμίας **hic, haec, hoc** = αυτός, -ή, -ό

ficum: αιτιατική ενικού, θηλυκό, β' ή δ' κλίση, του ουσιαστικού **ficus -i** ή **ficus -us** = σύκο → κλίνεται σύμφωνα με τη β' κλίση και επιπλέον δανείζεται από την δ' κλίση όσους τύπους λήγουν σε **-us** και **-u**

decerpam esse: απαρέμφατο παθητικού παρακειμένου, του ρήματος **decerno**, **decerpsi**, **decerpum**, **decerpere** 3 = κόβω

putetis: β' πληθυντικό, υποτακτική ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος **puto**, **putavi**, **putatum**, **putare** 1 = νομίζω

ex: πρόθεση που συντάσσεται με αφαιρετική = από

arbore: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **arbor -oris** = δέντρο

cum: χρονικός σύνδεσμος (ο **cum** ο ιστορικός-διηγηματικός) = όταν

omnes: ονομαστική πληθυντικού, αρσενικό, γ' κλίση, του επιθέτου **omnis**, **-is**, **-e** = όλος, **-η**, **-ο** → **δεν σχηματίζει παραθετικά**

recentem: αιτιατική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του μονοκατάληκτου επιθέτου **recens** (**-ntis**), **recens**, **recens** = φρέσκος, **-ια**, **-ο** → **Παραθετικά:** **recentior**, **-ior**, **-ius**, **recentissimus**, **-a**, **-um**

esse: απαρέμφατο ενεστώτα του ρήματος **sum**, **fui**, **-**, **esse** = είμαι

dixissent: γ' πληθυντικό, υποτακτική ενεργητικού υπερσυντελικού, του ρήματος **dico**, **dixi**, **dictum**, **dicere** 3 = λέω → **β' ενικό προστακτικής ενεστώτα:** **dic**

Atqui: αντιθετικός σύνδεσμος = και όμως

ante: πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = πριν

tertium: αιτιατική ενικού, αρσενικό, β' κλίση, του τακτικού αριθμητικού **tertius**, **-a**, **-um** = τρίτος, **-η**, **-ο** → **δεν σχηματίζει κλητική**

diem: αιτιατική ενικού, αρσενικό, ε' κλίση, του ουσιαστικού **dies -ei** = μέρα

inquit: γ' ενικό, οριστική ενεργητικού παρακειμένου, του ελλειπτικού ρήματος **inquam** = λέω

scitote: β' πληθυντικό, προστακτική ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος **scio**, **sci(v)i**, **scitum**, **scire** 4 = μαθαίνω → **σχηματίζει προστακτική ενεστώτα από τους αντίστοιχους τύπους της προστακτικής μέλλοντα:** **scito**, **scitote**.

decerpam esse: απαρέμφατο παθητικού παρακειμένου, του ρήματος **decerno**, **decerpsi**, **decerpum**, **decerpere** 3 = κόβω

Carthagine: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **Carthago -inis** = Καρχηδόνα → **ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό**

Tam: ποσοτικό επίρρημα = τόσο

prope: τοπικό επίρρημα = κοντά → **Παραθετικά:** **propius**, **proxime**

a (ή ab): πρόθεση που συντάσσεται με αφαιρετική = από

muris: αφαιρετική πληθυντικού, αρσενικό, β' κλίση, του ουσιαστικού **murus -i** = (ο) τοίχος, το τείχος (συνηθέστερα συναντάται στον πληθυντικό)

habemus: α' πληθυντικό, οριστική ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος **habeo**, **habui**, **habutum**, **habere** 2 = έχω

hostem: αιτιατική ενικού, αρσενικό και θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **hostis -is** = εκθρός

itaque: συμπερασματικός σύνδεσμος = επομένως, λοιπόν

cavete: β' πληθυντικό, προστακτική ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος **caveo, cavi, cautum, cavēre 2** = προσέχω, φυλάγομαι

periculum: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, β' κλίση, του ουσιαστικού **periculum -i** = κίνδυνος

tutamini: β' πληθυντικό, προστακτική ενεστώτα, του ρήματος **tutor, tutatus sum, tutāri** αποθετικό 1 = προστατεύω

patriam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **patria -ae** = πατρίδα

opibus: αφαιρετική πληθυντικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **opes -um** = δυνάμεις → στον ενικό απαντούν οι τύποι: (**ops**), **opis, -, orem, -, ope** = βοήθεια (ετερόσημο)

urbis: γενική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **urbs -is** = πόλη

nolite: β' πληθυντικό, προστακτική ενεργητικού ενεστώτα, του ανώμαλου ρήματος **nolo, nolui, -, nolle** = δεν θέλω

confidēre: απαρέμφατο ενεστώτα, του ρήματος **confido, confisus sum, confidēre 3** (ημιαποθετικό) = εμπιστεύομαι

Fiduciam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **fiducia -ae** = εμπιστοσύνη → ως αφηρημένη έννοια δεν διαθέτει πληθυντικό

quae: ονομαστική ενικού, θηλυκό, της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, -α, -ο

nimia: ονομαστική ενικού, θηλυκό, β' κλίση, του επιθέτου **nimius, -a, -um** = υπερβολικός, -ή, -ό → σχηματίζει περιφραστικά παραθετικά: **magis nimius, -am, -um, maxime nimius, -a, -um**

vobis: δοτική πληθυντικού, αρσενικό, β' πρόσωπο, της προσωπικής αντωνυμίας = σ' εσάς

est: γ' ενικό, οριστική ενεστώτα, του ρήματος **sum, fui, -, esse** = είμαι, υπάρχω

deponite: β' πληθυντικό, προστακτική ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος **depono, deposui, depositum, deponēre 3** = αποβάλλω

Neminem: αιτιατική ενικού, αρσενικό, της αόριστης ουσιαστικής αντωνυμίας **nemo, nemo, nihil (nil)**

credideritis: β' πληθυντικό, υποτακτική ενεργητικού παρακειμένου, του ρήματος **credo, credidi, creditum, credēre 3** = πιστεύω

patriae: δοτική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **patria -ae** = πατρίδα

consulturum esse: απαρέμφατο ενεργητικού μέλλοντα, του ρήματος **consulo, consului, consultum, consulēre 3** = φροντίζω

nisi: υποθετικός αποφατικός σύνδεσμος = αν δεν

vos: ονομαστική πληθυντικού, αρσενικό, Β' πρόσωπο, της προσωπικής αντωνυμίας = εσείς

ipsi: ονομαστική πληθυντικού, αρσενικό, της οριστικής αντωνυμίας **ipse, ipsa, ipsum** = ίδιος, -α, -ο

patria: δοτική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **patria -ae** = πατρίδα

consulueritis: Β' πληθυντικό, υποτακτική ενεργητικού παρακειμένου, του ρήματος **consulo, consului, consultum, consulere** 3 = φροντίζω

mementote: Β' πληθυντικό, προστακτική ενεργητικού μέλλοντα με σημασία ενεστώτα, του ελλειπτικού ρήματος **memini - meminisse** = θυμάμαι

rem: αιτιατική ενικού, θηλυκό, ε' κλίση, του ουσιαστικού **res, rei** = πράγμα

publicam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, Β' κλίση, του επιθέτου **publicus, -a, -um** = δημόσιος → **δεν σχηματίζει παραθετικά**

rem publicam: όλο μαζί αποτελεί σύνθετο ουσιαστικό = πολιτεία → **δεν σχηματίζει πληθυντικό**

in: πρόθεση που συντάσσεται με αφαιρετική = σε

extremo: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, Β' κλίση, του επιθέτου **extremus, -a, -um** = έσχατος, -η, -ο. Αποτελεί υπερθετικό βαθμό του επιθέτου **exterus, -a, -um** → **Παραθετικά:** **exterior, -ior, -ius, extremus, -a, -um/ extimus, -a, -um.**

discrimine: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, γ' κλίση, του ουσιαστικού **discrimen -inis** = κίνδυνος

quondam: χρονικό επίρρημα = κάποτε

fuisse: απαρέμφατο παρακειμένου, του ρήματος **sum, - fui, -, esse** = είμαι, υπάρχω, βρίσκομαι

Statim: χρονικό επίρρημα = αμέσως

-que: συμπλεκτικός σύνδεσμος = και → **χρησιμοποιείται ως εγκλιτική λέξη**

sumptum est: γ' ενικό, οριστική παθητικού παρακειμένου, του ρήματος **sumo, sumpsi, sumptum, sumere** 3 = αρχίζω

Punicum: ονομαστική ενικού, ουδέτερο, Β' κλίση, του επιθέτου **Punicus, -a, -um** = Καρχηδονιακός → **δεν σχηματίζει παραθετικά**

bellum: ονομαστική ενικού, ουδέτερο, Β' κλίση, του ουσιαστικού **bellum -i** = πόλεμος

tertium: ονομαστική ενικού, ουδέτερο, Β' κλίση, του τακτικού αριθμητικού **tertius, -a, -um** = τρίτος, -η, -ο → **δεν σχηματίζει κλητική**

quo: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, -α, -ο

Carthago: ονομαστική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **Carthago -inis** = Καρχηδόνα → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό

deleta est: γ' ενικό, οριστική παθητικού παρακειμένου, του ρήματος **deleo, delevi, deletum, delēre 2** = καταστρέφω

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

A' κλίση

curia -ae: θηλυκό
patria -ae: θηλυκό
fiducia -ae: θηλυκό → δεν έχει πληθυντικό

B' κλίση

ficus -i: θηλυκό → κατά τη δ' κλίση σχηματίζει μόνο τους τύπους που λήγουν σε -us και -u
murus -i: αρσενικό
periculum -i: ουδέτερο
bellum -i: ουδέτερο

Γ' κλίση

Cato -onis: αρσενικό → δεν έχει πληθυντικό
Carthago -inis: θηλυκό → δεν έχει πληθυντικό
pater -tris: αρσενικό → ετερόσημο (pater -tris: ο πατέρας, patres -trum: οι Συγκλητικοί) / γενική πληθυντικού: **patrum**
arbor -oris: θηλυκό
hostis -is: αρσενικό και θηλυκό
opes -um: θηλυκό → ετερόσημο ((ops), opis = βοήθεια, opes -um = οι δυνάμεις)
urbs -is: θηλυκό
discrimen -inis: ουδέτερο

Δ΄ κλίση

ficus -i: θηλυκό → κατά τη δ΄ κλίση σχηματίζει μόνο τους τύπους που λήγουν σε -us και -u

Ε΄ κλίση

dies, diei: αρσενικό
res, rei: θηλυκό

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β΄ κλίση

tertius, -a, -um → δεν σχηματίζει κλητική ούτε παραθετικά
nimius, -a, -um → σχηματίζει περιφραστικά παραθετικά (magis nimius, -a, -um, maxime nimius, -a, -um)
publicus, -a, -um → δεν σχηματίζει παραθετικά
extremus, -a, -um: υπερθετικός του exterus, -a, -um → ανώμαλα παραθετικά: exterior, -ior, -ius, extremus,
-a, -um/ extimus, -a, -um
Punicus, -a, -um → δεν σχηματίζει παραθετικά

Γ΄ κλίση

praecox, praecox, praecox (-cis)
omnis, -is, -e → δεν σχηματίζει παραθετικά
recens, recens, recens (-ntis) → Παραθετικά: recentior, -ior, -ius recentissimus, -a, -um

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

quidam, quaedam, quoddam (αόριστη επιθετική)
hic, haec, hoc (δεικτική)
qui, quae, quod (αναφορική)
tu (προσωπική)
nemo (αόριστη ουσιαστική)
ipse, ipsa, ipsum (οριστική)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

interrogo, interrogavi, interrogatum, interrogāre
puto, putavi, putatum, putāre
tutor, tutatus sum, tutāri (αποθετικό)

2η Συζυγία

habeo, habui, habitum, habēre
caveo, cavi, cautum, cavēre
deleo, deleui, deletum, delēre

3η Συζυγία

ostendo, ostendi, ostentum/ostensum, ostendēre
decerpo, decerpsi, decerptum, decerpēre
dico, dixi, dictum, dicēre (β' ενικό προστακτικής ενεστώτα: **dic**)
confido, confisus sum, confidēre (ημιαποθετικό)
depono, deposui, depositum, deponēre

credo, credidi, creditum, credĕre
consulo, consului, consultum, consulĕre
sumo, sumpsi, sumptum, sumĕre

4η Συζυγία

scio, sci(v)i, scitum, scire (προστακτική ενεστώτα: scito, scitote, προστακτική μέλλοντα: scito, scito, scitote, sciunto)

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

affero, attuli, allatum, afferre (β' ενικό προστακτικής ενεστώτα: **affer**)
inquam (ελλειπτικό)
sum, fui, --, esse
nolo, nolui, -, nolle
memini, meminisse (ελλειπτικό) (προστακτική μέλλοντα με σημασία ενεστώτα: memento, mementote)

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

quando
prope (Συγκριτικός: propius, Υπερθετικός: proxime)
quondam
tam
statim

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

in (+ αφαιρετική/αιτιατική)
ex (+ αφαιρετική)
ante (+ αιτιατική)
a(b) (+ αφαιρετική)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

-que (συμπλεκτικός) → εγκλιτικό
cum (χρονικός, ο ιστορικός-διηγηματικός)
itaque (παρατακτικός-συμπερασματικός)
atque (αντιθετικός)
nisi (υποθετικός)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Cato attulit quodam die in curiam ficum praecocem ex Carthagine: Κύρια πρόταση κρίσεως.

Cato: υποκείμενο στο attulit

ficum: αντικείμενο στο attulit

praecocem: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο ficum

in curiam: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε τόπο στο attulit

die: αφαιρετική του χρόνου στο attulit

quodam: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο die

ex Carthagine: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της προέλευσης στο attulit

ostendensque patribus inquit: κύρια πρόταση κρίσεως (Σημείωση: συνδέεται παρατακτικά-συμπλεκτικά με την προηγούμενη με το εγκλιτικό -que)

inquit: ρήμα

(Cato): εννοούμενο υποκείμενο στο inquit

ostendensque: επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος Cato.

Δηλώνει το σύγχρονο. Ανάλυση: cum ostenderet ή dum ostendit.

patribus: έμμεσο αντικείμενο στο ostendens

(eam, δηλαδή ficum): εννοούμενο άμεσο αντικείμενο στο ostendens.

Interrogo vos: Κύρια πρόταση κρίσεως.

Interrogo: ρήμα

(ego): εννοούμενο υποκείμενο στο interrogo

vos: άμεσο αντικείμενο στο interrogo

quando hanc ficum decerptam esse putetis ex arbore: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής αγνοίας ως έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα της κύριας πρότασης **interrogo**. Εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα **quando** και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενό της. Συγκεκριμένα, με υποτακτική ενεστώτα (**putetis**), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**interrogo**) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

putetis: ρήμα

(vos): εννοούμενο υποκείμενο στο **putetis**

decerptam esse: αντικείμενο στο **putetis**, ειδικό απαρέμφατο

ficum: υποκείμενο στο **decerptam esse** (ετεροπροσωπία)

hanc: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο **ficum**

ex arbore: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της προέλευσης στο **decerptam esse**

quando: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο **decerptam esse**

Cum omnes recentem esse dixissent: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το **inquit**. Εισάγεται με τον **cum** τον ιστορικό-διηγηματικό, ο οποίος υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της δευτερεύουσας με την κύρια και δημιουργεί ανάμεσά τους μια σχέση αιτίου και αιτιατού. Εκφέρεται με υποτακτική, που κάνει φανερό τον ρόλο του υποκειμενικού στοιχείου. Συγκεκριμένα, με υποτακτική υπερσυντελικού (**dixissent**), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (**inquit**) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

dixissent: ρήμα

omnes: υποκείμενο στο **dixissent**

esse: αντικείμενο στο **dixissent**, ειδικό απαρέμφατο

(ficum): εννοούμενο υποκείμενο στο **esse** (ετεροπροσωπία)

recentem: κατηγορούμενο στο **ficum**

inquit: κύρια παρενθετική πρόταση

inquit: ρήμα

(Cato): εννοούμενο υποκείμενο στο **inquit**

Atqui ante tertium diem scitote decerptam esse Carthagine: κύρια πρόταση επιθυμίας (με προστακτική)

scitote: ρήμα

(vos): εννοούμενο υποκείμενο στο scitote

decerptam esse: αντικείμενο στο scitote, ειδικό απαρέμφατο

(ficum): εννοούμενο υποκείμενο στο decerptam esse (ετεροπροσωπία)

ante diem: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο decerptam esse

tertium: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο diem

Carthagine: απρόθετη αφαιρετική που δηλώνει στάση σε τόπο στο decerptam esse

Tam prope a muris habemus hostem!: κύρια επιφωνηματική πρόταση

habemus: ρήμα

(nos): εννοούμενο υποκείμενο στο habemus

hostem: αντικείμενο στο habemus

prope: επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στο habemus

a muris: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στο prope

tam: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού στο prope

Itaque cavete periculum: κύρια πρόταση επιθυμίας (με προστακτική)

cavete: ρήμα

(vos): εννοούμενο υποκείμενο στο cavete

periculum: αντικείμενο

tutamini patriam: κύρια πρόταση επιθυμίας (με προστακτική)

tutamini : ρήμα

(vos): εννοούμενο υποκείμενο στο tutamini

patriam : αντικείμενο

Oribus urbis nolite confidere: κύρια πρόταση επιθυμίας (με έκφραση απαγόρευσης: nolite confidere → ισοδυναμεί με προστακτική)

nolite: ρήμα

(vos): εννοούμενο υποκείμενο στο **nolite** και στο **confidere** (ταυτοπροσωπία)

confidere: αντικείμενο στο nolite, τελικό απαρέμφατο

oribus: αφαιρετική οργανική του μέσου στο confidere

urbis: γενική κτητική στο oribus

nolite confidere: έκφραση απαγόρευσης. Η απαγόρευση μπορεί να δηλωθεί και ως εξής: **ne confisi sitis**

Fiduciam deponite: κύρια πρόταση επιθυμίας (με προστακτική)

deponite: ρήμα

(vos): εννοούμενο υποκείμενο στο deponite

fiduciam: αντικείμενο στο deponite

quae nimia vobis est: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση κρίσεως, προσδιοριστική στο fiduciam. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quae και εκφέρεται με οριστική, για να δηλώσει πραγματικό γεγονός και με χρόνο ενεστώτα γιατί αναφέρεται στο παρόν.

est: ρήμα

quae: υποκείμενο στο est

nimia: κατηγορούμενο στο quae

vobis: δοτική προσωπική κτητική στο est

Neminem credideritis patriae consulturum esse: κύρια πρόταση επιθυμίας (με έκφραση απαγόρευσης: *neminem credideritis* → ισοδυναμεί με προστακτική)

credideritis: ρήμα

(*vos*): εννοούμενο υποκείμενο στο *credideritis*

consulturum esse: αντικείμενο στο *credideritis*, ειδικό απαρέμφατο

Neminem: υποκείμενο στο *consulturum esse* (ετεροπροσωπία)

patriae: δοτική προσωπική χαριστική στο *consulturum esse*

Neminem credideritis: έκφραση απαγόρευσης. Η απαγόρευση μπορεί να δηλωθεί και ως εξής: **nolite aliquem credere**

nisi vos ipsi patriae consulueritis: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση, που εισάγεται με τον υποθετικό αποφατικό σύνδεσμο *nisi*. Με εξάρτηση από το *credideritis* σχηματίζεται εξαρτημένος υποθετικός λόγος της ανοιχτής υπόθεσης (1ο είδος) στο μέλλον. Συγκεκριμένα, στην υπόθεση έχουμε υποτακτική παρακειμένου (*consulueritis*) και στην απόδοση απαρέμφατο μέλλοντα (*consulturum esse*).

Τροπή σε ανεξάρτητο υποθετικό λόγο:

Υπόθεση: *nisi vos ipsi patriae consulueritis* (οριστική συντελεσμένου μέλλοντα)

Απόδοση: *nemo patriae consulet* (οριστική μέλλοντα)

consulueritis: ρήμα

vos: υποκείμενο στο *consulueritis*

patriae: δοτική προσωπική χαριστική στο *consulueritis*

ipsi: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο *vos*

Mementote rem publicam in extremo discrimine quondam fuisse!: κύρια επιφωνηματική πρόταση

Mementote: ρήμα

(*vos*): εννοούμενο υποκείμενο στο *mementote*

fuisse: αντικείμενο στο *mementote*, ειδικό απαρέμφατο

rem publicam: υποκείμενο στο *fuisse* (ετεροπροσωπία)

in discrimine: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της κατάστασης στο *fuisse*

extremo: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο *discrimine*

quondam: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο *fuisse*

Statimque sumptum est Punicum bellum tertium: κύρια πρόταση κρίσεως.

sumptum est: ρήμα

bellum: υποκείμενο στο sumptum est

Punicum: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο bellum

tertium: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο Punicum bellum

Statimque: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο sumptum est

quo Carthago deleta est: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση κρίσεως, προσδιοριστική στο bello. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quo και εκφέρεται με οριστική, για να δηλώσει πραγματικό γεγονός και με χρόνο παρακείμενο γιατί αναφέρεται στο παρελθόν.

deleta est: ρήμα

Carthago: υποκείμενο στο deleta est

quo: αφαιρετική του χρόνου στο deleta est.

Η ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

Η προστακτική έγκλιση στα λατινικά διαθέτει μόνο ενεστώτα και μέλλοντα και στις δύο φωνές.

Γενικός τρόπος σχηματισμού

ενεστωτικό θέμα + καταλήξεις

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ

α'	-	-	-	-
β'	ama	dele	leg - e	audi
γ'	-	-	-	-
α'	-	-	-	-
β'	amā - te	delē- te	leg - ĩ - te	audī - te
γ'	-	-	-	-

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

α'	-	-	-	-
β'	amā - to	delē - to	leg - ĩ - to	audī - to
γ'	amā - to	delē - to	leg - ĩ - to	audī - to
α'	-	-	-	-
β'	ama - tōte	dele - tōte	leg - i - tōte	audi - tōte
γ'	ama - nto	dele - nto	leg - unto	audi - unto

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ				
α´	-	-	-	-
β´	amā - re	delē - re	legě - re	audī - re
γ´	-	-	-	-
α´	-	-	-	-
β´	amā - mini	delē - mini	leg - ĭ - mini	audi - mini
γ´	-	-	-	-

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ				
α´	-	-	-	-
β´	amā - tor	delē - tor	leg - ĭ - tor	audī - tor
γ´	amā - tor	delē - tor	leg - ĭ - tor	audī - tor
α´	-	-	-	-
β´	-	-	-	-
γ´	ama - ntor	dele - ntor	leg - untor	audi - untor

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΥΜ

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
α´	-	-
β´	es	es - to
γ´	-	es - to
α´	-	-
β´	es - te	es - tōte
γ´	-	es - suntō

Επισημάνσεις - εξαιρέσεις:

1. Το Β' ενικό προστακτικής ενεστώτα των ομαλών ρημάτων 1ης, 2ης και 4ης συζυγίας είναι το ίδιο με το ενεστωτικό θέμα.

2. α). Το Β' ενικό προστακτικής ενεστώτα των ρημάτων **facio**, **dico**, **duco** σχηματίζεται με **αποκοπή του τελικού -e**. Δηλαδή:

facio → **fac**

dico → **dic**

duco → **duc**

β). Το Β' ενικό προστακτικής ενεστώτα του **fero** κάνει **fer** και του **sum** κάνει **es**. Τα σύνθετα όλων των παραπάνω ρημάτων θα συνεχίσουν να σχηματίζουν το Β' ενικό προστακτικής ενεστώτα χωρίς το τελικό -e (πχ. **conduco** → **conduc**, **affero** → **affer**), με εξαίρεση τα σύνθετα του **facio** που θα το σχηματίσουν σε -fice (πχ. **interficio** → **interfice**).

3. Τα ρήματα 3ης συζυγίας σε **-io** (που κλίνονται σαν το **cario**) στο Β' ενικό προστακτικής ενεστώτα αποβάλλουν το **-i-** πριν το τελικό **-e** (πχ. **cario** → **cape**)

4. **Πρακτικός κανόνας:** το γ' πληθυντικό της προστακτικής μέλλοντα Ε.Φ. και Π.Φ. σχηματίζονται όμοια με το γ' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα, αν προσθέσουμε τις καταλήξεις **-o** και **-or** αντίστοιχα.

5. Η πιο συνηθισμένη προστακτική είναι η προστακτική του ενεργητικού ενεστώτα, γι' αυτό και συχνά αντικαθιστά και την αντίστοιχη προστακτική του μέλλοντα.

6. Το γ' ενικό και το γ' πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του μέλλοντα χρησιμοποιούνται μόνο σε νόμους και συνθήκες.

7. Η προστακτική του μέλλοντα αναπληρώνει την προστακτική του ενεστώτα, όταν η τελευταία δεν υπάρχει. Αυτό παρατηρείται στα ρήματα **memini** και **scio**. Ειδικότερα:

α) Το **memini** θα σχηματίσει προστακτική ενεστώτα: **memento**, **mementote**.

β) Το **scio** θα σχηματίσει προστακτική ενεστώτα: **scito**, **scitote**.

Ημερομηνία τροποποίησης: 01/12/2013